

WILG & MAND

1992 - 4

WILG & MAND

Doelstellingen Stichting Wilg & Mand

- Nieuwe perspectieven zoeken en creëren voor het Nederlandse mandenmaatwerk binnen de potentiële afzetgebieden.
- Behoud van het veelzijdige vlechtvakmanschap: o.a. door het uitgeven van handboeken en het stimuleren van cursussen.
- Behoud van de vakkennis betreffende de griendteelt en bevordering van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod.
- Het initiëren en begeleiden van onderzoek/studies binnen het wilg-en-mand vakgebied.
- Het via een speciaal fonds aanschaffen van materiaal met een historische waarde: vlechtwerk, gereedschappen, boeken e.d.
- Het interesseren van zoveel mogelijk Nederlanders (incl. de overheid) voor de activiteiten van de Stichting Wilg & Mand.

Minimumdonatie: f 20,- per jaar

Donateurs ontvangen de bulletins gratis

Stichtingsbestuur:

Voorzitter : H.P. Verboord
Secretaris : C. Tutein Nolthenius
Penningmeester: A.D. van 't Hoog
Leden : B. Braster, P. Craenen, B. van Halen

Bulletin-redactie:

A.D. van 't Hoog (tel. 05783-1346), G.M. Pot-van Regteren Altena,
C. Tutein Nolthenius.

Bijdragen voor het bulletin kunt u sturen naar het secretariaat.
Bij voorkeur getypt of in goed leesbaar handschrift.

Redactiesecretariaat, administratie en advertenties:

Van Heemstralaan 35, 6814 KB Arnhem, tel. 085-516507

Verzending bulletin:

W. van der Steeg te IJsselstein

Penningmeester Stichting Wilg & Mand, Vlijmen:

tel: 05783-1346 per 1-1-'93

Girorekening: 26 95 726

Bankrekening: 41 89 09 083, ABN-AMRO Bank, Vlijmen

Informatie en administratie cursussen:

Mw. C.M. Kuijpers-Zegers, Sarinkdijk 1, 7255 MS Hengelo (Gld)
tel. 05753-7481

Werkgroep Vaktaalonderzoek: voorlopig Mevrouw G.M. Pot-van
Regteren Altena, Gortersweg 14, 1871 CC Schoorl,
tel. 02209-1502

Werkgroep Mandenmuseum: J. Overes, Utrechtsestraat 18,
3401 CV IJsselstein, tel. 03408-87450

Werkgroep Cursussen: G. Rijken, Drieboomlaan 77, 1624 BC Hoorn,
tel. 02290-18295

Werkgroep Materiaalvoorziening: B. van Halen, Velddijksestraat 9,
6627 KE Maasbommel, tel. 08876-2212

Uitgave: Wilg & Mand. Verschijnt viermaal per jaar.

Twaalfde jaargang, 1992 nr. 4

Drukkerij: A.J. van Midden, Dorpsplein 220, 3405 BJ Benschop

BESTUURSMUTATIES

Volgens de statuten van onze Stichting bestaat het bestuur uit een oneven aantal van tenminste 5 leden. Met een start van 7 en later uitgebreid naar 9 bestuursleden konden een tiental jaren lang met een zekere taakverdeling de activiteiten van de Stichting worden opgevangen. Naarmate de Stichting niet alleen in donateursaantal groeide, maar op meerdere terreinen zich inzette om de doelstellingen te verwezelijken, drong zich zo'n hoeveelheid werk op dat een nieuwe taakverdeling aan de orde moest worden gesteld.

Het is vooral Willeke Wendrich geweest, die deze problematiek heeft uitgewerkt en voorstelde om een aantal werkgroepen te vormen voor verschillende taken, waardoor het bestuur in aantal zou kunnen worden beperkt naar de mate waarin de werkgroepen zouden gaan functioneren.

Tijdens de donateursdag van vorig jaar in Giessen werden de eerste contacten gelegd en intussen zijn de eerste groepen gevormd en tot activiteit gekomen.

Enkele bestuursleden hadden al geruime tijd eerder te kennen gegeven te willen aftreden, hetzij om persoonlijke redenen, het zij omdat de werkzaamheden of langdurige uitstедigheid een goed functioneren onmogelijk zouden maken.

Nu een zekere taakverdeling vorm begint te krijgen konden deze bestuursleden "met een gerust hart" hun bestuurslidmaatschap opzeggen.

Allereerst P. v.d. Dool, die intussen de leeftijd der zeer sterken heeft bereikt. Niet alleen was hij mede-oprichter van onze Stichting, maar ook zijn bestuurlijke kwaliteiten wist hij steeds adequaat in te brengen. Als volwaardig vakman kon en mocht hij zich steeds manifesteren als promotor van het "Hollandse mandwerk".

Ook Mevrouw Pot-van Regteren Altena, eveneens voorkomend in de stichtingsakte, kon nu haar lidmaatschap opzeggen. Zij functioneerde enthousiast en bekwaam en vanuit haar kunsthistorische achtergrond verschenen vele gedegen artikelen in het bulletin. Zij was het ook die het oude Gildebord in een desolate toestand "ontdekte", de restauratie organiseerde en het Gildebord in "glans en glorie" terug in de Jacobikerk in Utrecht deed herplaatsen. Gelukkig blijft zij "in functie" in de redactie van het bulletin en in de werkgroep voor het Vaktaalonderzoek.

Hoewel Mevrouw Willeke Wendrich betrekkelijk kort in het bestuur zitting heeft gehad, verrichtte zij belangrijk werk. Het aanvankelijk genoemde B.O.P.-Project werd door haar op de rails gezet. De naam is nu veranderd in Museumwerkgroep.

Haar aanzet tot de vorming van zelfstandig opererende werkgroepen werd reeds genoemd. En tijdens de onlangs gehouden donateursdag mochten we kennis nemen van haar onderzoek op archeologisch gebied, in het bijzonder wat betreft eeuwenoud vlechtwerk!! Daardoor is zij jaarlijks maandenlang aan Egypte gebonden. En dat is uiteraard een belemmering voor het bestuurslidmaatschap.

Een verdere opzegging van het bestuurslidmaatschap, dat ten zeerste wordt betreurd, was afkomstig van onze voorzitter Chris Vink. Hij was niet alleen initiatiefnemer voor de oprichting van de Stichting, maar van het begin af aan heeft hij ook de voorzittersfunctie vervuld.

Hij heeft zich steeds volledig voor de Stichting ingezet. Daardoor kon de mandencollectie in het Stadsmuseum IJsselstein onderdak vinden en daar steeds weer worden aangevuld en onderhouden.

Zijn vakkennis inzake teencultures is alom gewaardeerd. Dat hij sterk betrokken was bij het totaal van de griendcultuur in ons land moge vooral blijken uit zijn nooit aflatende actie om de herplantingsplicht voor teencultuur na verloop van "vele jaren" inderdaad afgeschaft te krijgen. Lange tijd konden de contacten met de Vereniging van Griendtelers en Handelaren door Chris Vink instand worden gehouden. Hij schreef veel waardevolle artikelen.

Het is gebleken dat zich in de loop van de jaren, mede als gevolg van cumulatie van werkzaamheden bij de uitvoering van bulletinredactie- en secretariaatswerkzaamheden, enkele menings- en inzichtverschillen hebben voorgedaan, die bij de voorzitter erg gevoelig blijken te zijn overgekomen en dieper hebben ingewerkt dan kon worden vermoed.

Wellicht heeft daardoor het bestuur als geheel niet voldoende of ook niet tijdig genoeg onderkend hoe zwaar misverstanden hem emotioneel hadden geraakt. En die hem helaas deden besluiten zijn bestuursfunctie neer te leggen.

Zowel de Stichting Wilg & Mand als haar bestuur mogen hem voor zijn werkzaamheden zeker dank zeggen en uiting geven aan hun waardering voor de sublieme wijze waarop hij zich als voorzitter in de bijeenkomsten en donateursdagen manifesteerde.

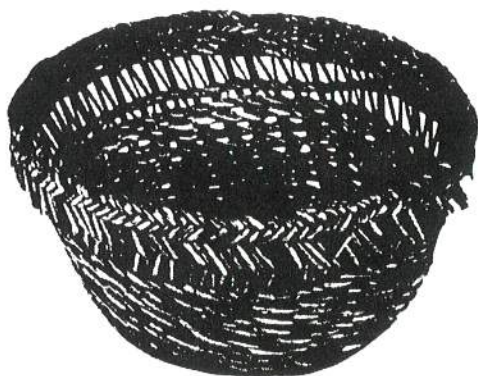
de oude voorzitter

de nieuwe voorzitter

Ter voorziening in de vacature werd in de laatst gehouden bestuursvergadering Harrie Verboord tot voorzitter gekozen. Het penningmeesterschap dat hij tot nu toe vervulde, gaat nu over naar Arie van 't Hoog.

In de overgangsfase naar een zeventallig bestuur kon donateur Ben Braster als zesde bestuurslid worden gekozen en begroet. Ongetwijfeld beschikt hij over bestuurlijke kwaliteiten en hij zal zich o.a. bezighouden met de coördinatie van de werkgroepen.

EEN BIJZONDER KABINET

In een Haagse veilingcatalogus *1) stond de tympaanvormige kap afgebeeld van een eikehouten Drents-Gronings kabinet (afb. 1). Daarin is, kunstig en bekwaam in hout gesneden, een werkende mandenmaker afgebeeld, gezeten tussen een wieg en een vuurmand (afb. 2). Aan de ranken die zich daar omheen slingeren hangen nog twee sierlijke hengselmandjes. Het kabinet, in Louis XVI-stijl, dateert van omstreeks 1800.

afb. 1 Drents-Gronings kabinet

h. 256, b. 192, d. 56 cm

afb. 2 Snijwerk in de kap

Kabinetten van dit type zijn in grote aantallen gemaakt, tot ver in de 19de eeuw. In haast iedere boerderij in Drente of Groningen, en in vele huizen, waren ze te vinden (afb. 3), zij het niet met zo'n uitzonderlijke voorstelling.

Deze roept vragen op: was het misschien bezit van een mandenmakersgilde? Daartegen pleit dat het die gilden in die tijd niet voor de wind ging, en dat bovendien in 1798 alle gilden werden opheven.

Waarschijnlijker is dat het kabinet eigendom van een mandenmaker is geweest. Nu bestaat er een dergelijk kabinet, maar uit een veel latere periode, waarop een timmerman is afgebeeld. Je vraagt je dan af of het misschien meer voorkwam dat men het eigen beroep liet afbeelden op zo'n belangrijk meubelstuk; een vraag die voorlopig onbeantwoord moet blijven.

Mandenmakers hadden het over het algemeen niet breed, en waren waarschijnlijk niet heel ruim behuist. Over hun mate van welstand kunnen boedelinventarissen soms enig licht werpen.

Bijzonder interessant is in dit verband een inventaris, opgemaakt voor de weeskamer van de stad Groningen op 27 april 1810 *2). Het betreft de inboedel van de mandenmaker Jan Grevenstuk, woonachtig aan het Zuiderdiep aldaar. Als eerste wordt vermeld:

1 Kabinet, 3 kommen en Een $\frac{1}{2}$ dosjnd thee goed f.60.-,-

Het is verreweg het duurste stuk. Een verderop voorkomend Vuuren Kabinet wordt op slechts f3.-.- getaxeerd, en $1\frac{1}{2}$ dosjnd Porcileinen Thee goed op f4.-.-. De inboedel wijst lijkt me op een redelijke, vroe-

gere welstand, er staan b.v. ook 6 schilderijen op. De schulden echter bedragen bijna 9/10 van de totale waarde. De slechte tijdsomstandigheden en de ziekte en het overlijden van de huisvrouw zouden hier debet aan kunnen zijn, maar daarnaar kan men slechts gissen. Wel is duidelijk dat althans deze mandenmaker in het bezit was van een kabinet van redelijke waarde:

M.P.

afb. 3 Boogkabinet in de keuken van de Havezathe Mensinge, Roden

Noten

- *1. Veiling Glerum 7 mei 1992.
- *2. De Weeskamer behartigde de materiële belangen van wezen en halve wezen.

MANDEN MET MATE(N)

Dit is een nieuwe rubriek waarin een aantal typische modellen zullen worden beschreven op zodanige wijze dat een redelijke vlechter de manden aan de hand van deze beschrijvingen kan maken.

Dit is iets wat lang niet van alle beschrijvingen in veel voorbeeldboeken gezegd kan worden.

De werkgroep cursussen zal deze rubriek geregeld verzorgen en de beschrijvingen ook testen.

Mettertijd zullen ze misschien ook nog eens gebundeld uitgegeven worden.

I DE HAANDERIK

Beschrijving van de haanderik (of hoenderik) uit de collectie van de Stichting Wilg en Mand in het museum te IJsselstein. Deze plukmand werd gebruikt voor het oogsten van zacht fruit, zoals kersen in Z.W. Utrecht. Om makkelijk, desnoods met twee handen, te kunnen plukken is aan het hengsel d.m.v. een kort touw een plukhaak (vaak gehaald uit snoeihout) bevestigd waarmee de mand aan een ladder of tak te hangen is.

Foto uit ovale boek
blz. 47 (linkerfoto)

Het materiaal is geschild teen.

Aantal staken 23 stuks doorsnede 8 mm aan de voet.

Aantal stekken 5 stuks doorsnede 10 mm.

Het beslag van de bodem wordt op de gebruikelijke manier gemaakt.

De bodem op maat maken met matjes van 2 twijgen, steeds de voetjes ingestoken. De maat van de middenbodem is 16 cm. In deze bodem komt een driestaak: op een plaats met wat meer ruimte tussen de stekken 3 staken.

Een bodemkim van 4 twijgen doorsnede 7 mm, met de voeten begonnen. Hierna meet de bodem 18 cm: dus de bodem wordt sterk ingekimd (aangeklopt). Aanprikken en omdraaien. De eerste opzet van 4 kintwijgen, gevolgd door een tweede opzet van 3 twijgen.

Als inslag worden 23 lange twijgen gebruikt doorsnede 6 mm, voor een franse eer, met de voeteinden naar buiten uitstekend. (Dit voor een gladde binnenwand.) Op een hoogte van $21\frac{1}{2}$ cm (van buiten gemeten eindigt de franse eer en worden 11 topjes (velseleinden) als hollandse eer verwerkt (2 twijgen inleggen, 2 openingen overslaan enz.). De bereikte hoogte is nu 24 cm (van buiten gemeten).

Een bovenkim sluit het staande gedeelte af. 6 kintwijgen van 6 mm doorsnede met toppen beginnen en eindigen. De bovenwijdte boven de kim, van staak tot staak gemeten, is 26 cm.

De rand achter 2 voor 4, 7 staken afgepend. Hoogte van de mand is nu $27\frac{1}{2}$ cm uitwendig.

Het hengsel is een dikke beugeltwijg op $40\frac{1}{2}$ cm hoogte vanaf de bodem. 2x2 lange hengseltwijgen zorgen voor een geslagen hengsel. Iedere twijg eindigt, waar hij is begonnen.

Een strop verankert en verstevigt de afwerking van het hengsel.

Voor een beschrijving van zo'n hengsel zijn woorden nodig, maar ook ter verduidelijking tekeningen. Wie tekent makkelijk en ziet kans om dit samen met de werkgroep cursussen te realiseren? We hebben nog meer plannen, waar tekeningen onontbeerlijk zijn.
We zouden heel blij zijn met een toezegging.

Een tweede hoenderik is uit de Betuwe. Die heeft de oplossing voor een gladde binnenwand gekregen door de inslag naast een staak te steken.

Tonny Gerfen heeft deze hoenderik als volgt beschreven.

Maten Bodem 16 cm doorsnede.

Bovenwijdte 27 cm doorsnede (van staak tot staak).

Hoogte 21 cm tot aan de rand, inwendig gemeten.

Hengsel 38 cm vanaf de bodem.

Bodem 5 stekken 9 à 10 mm. In het midden de stekken wat uithollen. De uithollingen op elkaar leggen. Verder een gewoon beslag en met twijgen van 6 mm paren.

Staken 21 stuks 7 à $7\frac{1}{2}$ mm.

Bodemkim van 3 dikke toppen $6\frac{1}{2}$ à 7 mm, dan aanhechten met 3 twijgen, alle één slag en met de rest een opzetkim maken. Nogmaals één ronde, dik aan dun aanhechten en uitvlechten. (De laatste 6 twijgen hebben een lengte van ca 1.80 m.)

Inslag Hollandse eer van dikke toppen, die zeker 1x rondgaan. De ondereinden rechts van een staak insteken, omknikken en eerst vóórlangs vlechten, dan achterlangs enz. De toppen

zijn 6 mm doorsnede. De mand in 2 rondes op hoogte brengen, vooral stevig aankloppen.

Rand

achter 2 voor 4.

Hengsel

Stok voor beugel 11 mm doorsnede.

Met rotan omvlechten van ca 8 mm. Met 5x buitenom naar de overkant. Aan beide kanten 2x onder de rand door. Eventueel 1 ronde extra, maar niet meer onder de rand door.

A.D. van 't Hoog

Toen ik na wat zoekwerk een parkeerplaatsje had gevonden, zag ik dat al meer mensen met de plattegrond in de hand de richting van het Zuiderzeemuseum gingen voor de jaarlijkse donateursdag.

Daar aangekomen werden we ontvangen met koffie en wat lekkers. Een woord van welkom door de heer Verboord, speciaal voor de donateurs uit België.

Enkhuizen was vanwege haar historische verleden gekozen, hetgeen voor een dag als deze zeker op zijn plaats is.

De heer Verboord meldde dat er een aantal bestuursmutaties hadden plaatsgevonden. De heer Vink heeft helaas gemeend uit het bestuur te moeten treden. Jarenlang heeft hij allerlei belangrijke werkzaamheden voor de stichting gedaan. Hiervoor werd hij heel hartelijk bedankt, wat werd ondersteund door applaus van de aanwezigen. Nieuw in het bestuur kwam de heer Braster die zich binnen het bestuur o.a. bezig zal houden met de coördinatie van de verschillende werkgroepen.

Mevrouw Pot-van Regteren Altena trad uit het bestuur, maar blijft nog actief in de redactie van het bulletin. De heer van 't Hoog bood mevrouw Pot, na eerst de links en rechts draaiende techniek behandeld te hebben, een door hem zelf vervaardigde notenmand gevuld met walnoten aan.

Mevrouw Wendrich die zich heeft beziggehouden met de reorganisatie van het bestuur en het B.O.P. project trad ook uit het bestuur. Zij is teveel in het buitenland voor haar werk. Zij kreeg namens het bestuur van Arie van 't Hoog een fles cider in een fraaie tafelmannd aangeboden.

De heer van den Dool die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor het promoten van de Nederlandse mand, heeft zich vanwege familieomstandigheden uit het bestuur teruggetrokken. Hij kon door die omstandigheden helaas dan ook niet aanwezig zijn.

Per 1 januari 1993 zal Arie van 't Hoog de taak van penningmeester op zich nemen omdat de heer Verboord voorzitter is geworden.

Vertegenwoordigers van de verschillende werkgroepen brachten in het kort verslag uit van hun werkzaamheden. Als eerste mevrouw Pot namens de werkgroep vaktaalonderzoek. De werkzaamheden verlopen helaas traag. De voorbereiding van de vragenlijsten kost veel tijd. De werkgroep kan nog medewerkers gebruiken met als taak, om zoveel mogelijk in hun woonomgeving, met een vragenlijst een bezoek te brengen aan een mandenmaker. Deze vragenlijst wordt naderhand dan weer bewerkt door het Meertensinstituut.

De museumwerkgroep houdt zich bezig met de presentatie: hoe breng je een en ander goed in beeld. Het beschrijven van o.a. de mandencollectie, de historie en de vaktaal zijn de eerste werkzaamheden vertelde de vertegenwoordiger Bob de Nigtere.

De werkgroep cursussen heeft inmiddels 6 keer vergaderd. Bert Balk meldde dat er een taakverdeling is gemaakt voor het maken van verschillende beschrijvingen van vlechtmethoden voor diverse soorten manden en het opzetten van cursussen.

De werkgroep teelt en materiaalvoorziening is nog niet bijeen geweest vertelde Ben Braster, maar er zijn plannen genoeg, zoals de materiaalvoorziening voor cursisten en het kweken van andere, liefst betere, wilgerassen.

De Heer Peelen heeft op eigen initiatief kans gezien om door een bericht in een lokaal huis aan huis blad een heel aantal oude, originele manden voor onze collectie te verzamelen. Hij had er alvast een aantal meegebracht, zodat we ze konden bewonderen. Van iedere mand had hij het eigen verhaal van herkomst en gebruik. Dit laatste is juist voor een collectie van groot belang.

Na deze informatie door de werkgroepen gaf de voorzitter het woord aan mevrouw Wendrich. Met behulp van dia's vertelde zij haar boeiende verhaal over Egyptisch mandwerk vroeger en nu. Het moderne mandwerk bezit nog steeds de kenmerken van het meer dan 2000 jaar oude opgegraven materiaal. De grondstoffen die gebruikt worden zijn daar wel heel andere dan hier, n.l. palmladeren, grassen e.d.

informatie over oude en nieuwe manden in Egypte

De lunchtijd werd gebruikt om de inwendige mens te versterken, al hadden sommigen daar bijna geen tijd voor, omdat het vlechten van een krans of iets anders moest worden uitgetoetst.

Inmiddels had de jury zich een oordeel gevormd over 16 stuks ingebracht mandwerk. Mevrouw Pot gaf evenals de makers van de manden een toelichting over het hoe en waarom bepaalde manden waren gevlochten. Het niveau van de manden was zeer goed en de jury had moeite de 4 beste uit te zoeken. Ze waren kwalitatief zo gelijk dat er 4 gelijke (geld)prijzen uitgereikt moesten worden. Deze 4 bleken het beste te voldoen aan de eisen die je mag stellen aan een boodschappenmand.

Ondertussen was het al ruimschoots 2 uur geweest en hadden we dus nog maar weinig gelegenheid om het Binnen- of Buitenmuseum te bezichtigen.

Tot slot van de dag kwamen we nog even bij elkaar voor de afsluiting van deze dag. Voorzitter Verboord bedankte iedereen voor zijn aanwezigheid en voor de vele bijdragen die van alle kanten aan deze dag werden geleverd.

Ben Stolte

belangstelling bij en voor het vlechten

DE BESTE BOODSCHAPPENMAND

Veertien donateurs verschenen op 17 oktober in Enkhuizen met hun nieuwe creatie. Zij maakten het de jury, bestaande uit de dames Pot, de Vos en Knevels, duivels lastig.

Welke mand voldeed het beste aan de opgave: een goed bruikbare boodschappenmand als vervanger van de plastic tas, handzaam, aantrekkelijk en functioneel van vorm?

Het merendeel was van witte teen gemaakt, een 6-tal van bruine teen met enkele toevoegingen van rotan band, tekenwit e.d. En één

twee van de juryleden aan het beoordelen

- 10 was zeer fleurig en goed gemaakt van blauwe sisal, door mevrouw Veelen-Wessemius. Overigens werd het door de jury meer als een prettige schoudertas dan als boodschappenmand beoordeeld.
- 7 Andere inzendingen waren in willekeurige volgorde, van mevrouw Stroet: een mand met leuke voering, die zij toen ze nog tijd over had, ook nog van kleppen had voorzien. De voering vond de jury voor boodschappenmand wat minder geschikt, maar verder had de mand veel aantrekkelijks.
- 8 Van Heeroma (een donateur uit Frankrijk) was óók een mand met bloemetjes textielvoering. Dit om te laten zien hoe op hetzelfde model als basis variaties te maken zijn. Hij had zijn model ook van stevige haken voorzien, handig om de mand aan fiets en winkelwagen te hangen.

de meegebrachte manden

- 15 Stolte maakte een mooie, ronde mand die de jury door zijn vorm minder praktisch leek, maar wel mooi. Helaas was hij van pitriet gemaakt, maar Stolte had geen teen voorhanden!
- 9 Roelofs vlocht een mooi ovaal model met pitriet hengel, dit dus voor Wilg & Mand minder aanvaardbaar, maar een pitriet hengel blijkt wel langer mee te gaan dan teen!
- 5 Het ronde, witte, charmant gemodelleerde mandje dat Erni Velt ontwierp apprecieerde de jury, maar was wel voor heel kleine boodschappjes bij b.v. de apotheek.
- 12 Marlies Wijnker maakte van bruine teen voor specifiek gebruik een ronde mand met 6 vakken voor vervoer van flessen van de SRV-auto naar huis.

Een grote, rechthoekige mand leek wat zwaar en log, maar door
- 16 Terhaar op maat speciaal gemaakt voor een invalide fiets. De eisen hiervoor zijn natuurlijk heel anders dan voor een gemiddelde boodschappenmand. 't Geheel zag er zeer doelmatig uit.
- 6 Nendels maakte een bruine mand met twee schuine kleppen van wilgeteen en rotanband. In de nette afwerking is zeer veel arbeid gaan zitten. Dat er ook metaal aan te pas kwam vond de jury, ondanks veel lof voor het totaal, toch wel jammer.
- 11 Bert Balk had de tijdens de cursus in Frankrijk gemaakte mand meegebracht, laag, wit, ovaal. Meer een model voor een slager of voor bloemen, vond de jury. Dat klopte, het leukste werkstuk was dan ook bedoeld als poppenmand.

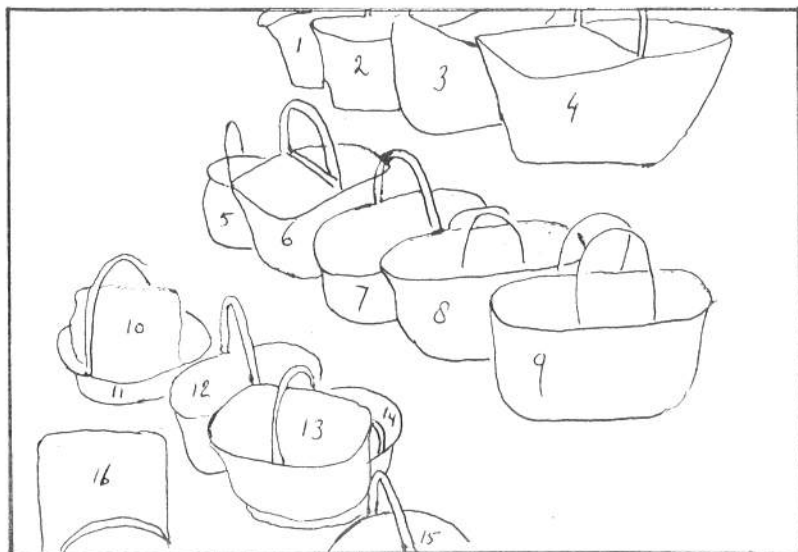
- 14 Onze Hongaarse gast Somos had een wat groot uitgevallen bruine mand gevlochten die eigenlijk meer bedoeld was voor fruit.
- 13 Als laatste van de niet met prijs bekroonde manden had Arie van 't Hoog een klein, wit, ovaal mandje toegevoegd. Ook dit was niet zo zeer voor boodschappen bedoeld, maar toonde zuinig beleid, omdat het gemaakt was van toppen van tenen die overgebleven waren bij het maken van een andere mand; een speciale, oude vlechttechniek was erin toegepast.

De jury vond het beoordelen zeer lastig, omdat het ingebrachte werk algemeen van zeer goede kwaliteit was. Overigens werd beoordeeld zonder dat de makers bekend waren aan de jury en werd het werk op vorm, handigheid en originaliteit gewaardeerd en niet op hoogwaardigheid van vlechtkwaliteit. Ten slotte mag van een vakman meer verwacht worden dan van een eerste jaars cursist.

De jury moest nu eenmaal toch een keuze maken uit de vele goede manden. Ze maakte van de 4 prijzen een ex aequo uitslag, omdat ze teveel op gelijk niveau lagen en er niet één speciaal uitsprong. De winnaars kregen een prijs van f 75,- om nieuw vlechtmateriaal aan te schaffen.

De vier besten die een prijs van f 75,- ontvingen waren:

- 4 Sleutels die wilde laten zien dat B. Tillemans uit Nederweert in de afgelopen ruim 12 jaar met veel succes enthousiaste cursisten had opgeleid en hen op behoorlijk niveau had gebracht met zijn cursussen. En dat bleek duidelijk uit zijn grauwe mand met twee kleppen, veilig tegen grijpgrage handen af te sluiten met kleine houtjes, die in de prijzen was gevallen.
- 2 Arie van 't Hoog maakte een ovale, witte mand met een speciale knik erin. Als bijzonderheid meldde hij dat hij de teen zelf geschild had. Het model leek ook geschikt voor het opmaken met een bruidsboeket. Een witte hengselmand, op de gebruiker gemaakt wat betreft hengselmaat, was door Roelofs gemaakt. Hij merkte bescheiden op dat hij voor zijn mand niet het geschikste hout had gehad en dat hij in zijn ogen niet zo mooi was gemaakt als die van de anderen.

de nummers verwijzen
naar manden

- 1 Als laatste kwam José Schilder aan bod met een wel wat klein, maar zeer elegant mandje, zeer geschikt ook om bloemen in op te maken. Voor de voorzitter van de jury, mevrouw Pot, reden om de oud-directeur van de Fachschule in Lichtenfels aan te halen die schrijft dat een jong meisje nog altijd graag gezien zal worden met een sierlijk mandje aan de arm.

C.T.N.

Mandjes en kaas in het verleden

Uit: Duizend gezichten van zuivel van het Nederlands zuivelbureau; geschiedenis van de zuivelbereiding en zuivelconsumptie door Ton van Es en Fon Zwart.

In de eerste eeuw van onze jaartelling wordt reeds gewag gemaakt van het, middels persen van melk, maken van kaas.

Lucius Junius Moderatus Columella beschreef dit werk in de "Rerum-tica" behoorlijk exact. Een fragment in zeer vrije vertaling is het volgende:

PONDERA SUPERPONUNT

....en zodra de vloeistof gestremd is, wordt hij in gevlochten mandjes of kommen of vormen overgebracht. Het is van het grootste belang dat de wei zo spoedig mogelijk wegsijpelt en van de vaste stof wordt gescheiden. Daarom is het voor de boeren niet voldoende dat de wei uit zichzelf langzaam wegvloeit, maar zij zetten er, wanneer de kaas wat steviger is geworden, gewichten op om daarmee de wei er uit te persen. Zodra de kaas uit de vormen of de mandjes is genomen, wordt hij naar een schaduwrijke en koele plaats gebracht, om te voorkomen dat hij bederft. Hij wordt op zo schoon mogelijke planken gelegd. Daarna wordt hij bestrooid met fijngewreven zout, opdat het zure vocht er uitzweet en zodra de kaas stevig is geworden wordt hij vrij zwaar geperst om hem te verdichten. Dan wordt hij weer bestrooid met droog zout en wederom met gewichten samengeperst. Wanneer dit negen dagen is gebeurd, wordt de kaas afgewassen met zoet water en dan wordt hij op zo'n manier in de schaduw op speciaal gemaakte horden geplaatst, dat de ene kaas de andere niet raakt en dat hij langzaam maar zeker indroogt.

Wie heeft enig idee waar deze kruiwagen met deze speciale indeling voor gebruikt kon worden? Hij staat in het Heimatmuseum in Tecklenburg (Münster) bij een expositie over vlas.

NIEUWE DONATEURS VANAF AUGUSTUS 1992

A. v. Abkoude-Ploos	Beukenlaan 21	5581 HG	Waalre
Mevr. A.v.d. Berg	Maasbandijk 74	6606 KE	Niftrik
M. Booy-de Vaal	Baanhoek 397	3361 GG	Sliedrecht.
Mevr. W. Braakhekke	Hengeloseweg 8	7261 LV	Ruurlo
Mevr. E. Calis-Halberstadt	De Gouw 57A	1614 MB	Lutjebroek
Mevr. T. Chabot	J.P. Heyestraat 33	6822 LE	Arnhem
H. Groeneveld	Voert 15	1861 PE	Bergen
D. Hansen	Vrijdom 7	1601 HM	Enkhuizen
Mevr. J. Hengeveld-v. Tijen	Kleine Breedplaats 18	8861 BV	Harlingen
M. van Hoften-Eken	Kinkelenburglaan 10B	6681 BJ	Bemmel
A. Jousma	Faertswal 21	9281 XJ	Harkema
Mevr. Y. Knevels	Ploekroy		Meeuwen
E. Kuin	Ilp 5	1862 JJ	Bergen
Mevr. H.J. Lambach-Wolters	Het Burkink 8	7231 NM	Warnsveld
L.J.A. Lekkerkerk	Hullenbergweg 11	6721 AN	Bennekom
M. Onneweer	Handelskade 15	1713 HS	Oldam
J.C.M. van Putten	p/a Vlaskamp 346	2592 AK	Den Haag
D. de Ruijter	Postbus 34	3370 AA	Giessendam
E.J. Schenk-v.d. Oord	Oosterterpweg 28	1771 SJ	Wieringerwerf
S. Schoemaker	Batendijk 2	7273 PA	Haarlo
Mevr. S.C.F.C. Snelderwaard- de Bruijn	Stigterhof 7	1391 JC	Abcoude
G. Somos-Uhrin	Hasebroekstraat 112 hs	1053 DA	Amsterdam
Chr. de Stroet	Beukenlaan 21	5581 HG	Waalre
C.P.J.M. Strijbosch	Groesbeekseweg 342	6523 PM	Nijmegen
Mevr. M, v. Veelen-Wessemius	Pr. Mariannestraat 7	1814 XG	Alkmaar
G. Vis-Hulshof	Lingedijk 24	4142 LD	Leerdam

MEDEDELINGEN

- Bij een donateur is beschikbaar tegen de verzendkosten een vrijwel complete serie bulletins vanaf het eerste nummer in 1981. Telefonisch te bevragen: 01180-28293.
Ook bij het secretariaat is nog een heel aantal oude nummers beschikbaar, echter tegen f 1,- per stuk + portokosten.
- De redactie van het Bulletin zoekt een tekenaar/resse die zo nu en dan voor het bulletin wat technische schetsjes wil maken ter illustratie en verduidelijking van vlechtwerk. Zie ook het artikel over de Haanderik in de rubriek "Manden met mate(n)" in dit bulletin.
- Op dinsdag 5 januari begint weer een vlechtcursus o.l.v. Brand van Rijn in Harderwijk. Er zijn al 8 aanmeldingen, zodat u snel moet zijn als u ook nog mee wilt doen. Verdere informatie bij Crista Robijn, tel: 03410-26341.

- **Het vlechten van ronde manden met teen** door A. Westendorp
41 blz., 25 ill.
Hierin de eerste beginselen van het manden vlechten met wilgetenen. Foto's geven een beeld van de handelingen en de handtering van teen.
In het kort wordt het telen voor eigen gebruik behandeld.
Tot slot een lijst met vaktermen op het gebied van de cultuur en het vlechten.
Prijs: f 7,50 + f 2,- porto.
- **Het vlechten van ovale manden met teen**
door A. Westendorp, A.D. van 't Hoog en W.D.J. Tuinzing.
192 blz., geïllustreerd.
Een uitgebreide handleiding voor het vlechten van ovale manden, daarnaast een uitvoerige verklaring van de vaktermen en de geschiedenis van het manden vlechten.
Tot slot een vertaling van de vaktermen in vier talen.
Prijs: f 25,- + f 5,- porto.
- **Geriefteen en andere bindmaterialen** door Ir. W.D.J. Tuinzing
44 blz., 35 ill.
Naast de techniek en het hoe, waar en waarom gebruik van bindteen komen allerlei andere bindmaterialen, zoals rode kornoelje, berkewede, eiketeen, pitrus, wilgenband e.d. aan de orde.
Ook de historie en andere wetenswaardigheden worden vermeld.
Een flinke literatuurlijst verwijst hen die nog meer willen weten.
Prijs: f 7,50 + f 2,- porto.
- **Correspondentiekaart** met kleurenafbild van het gerestaureerde mandenmakersgildebord uit de Jacobikerk in Utrecht.
Set van 10 kaarten met enveloppen f 12,50.

Te bestellen door overschrijving van de kosten op postgiro 26 95 726 van Wilg & Mand, Vlijmen of op de AMRO bank te Vlijmen, rekeningnummer 41 89 09 083, onder vermelding van het gewenste.

ADRESSEN WERKGROEPEN

- **Taalonderzoek:** voorlopig Mevrouw G.M. Pot-van Regteren Altena, Gortersweg 14, 1871 CC Schoorl, tel. 02209-1502
- **Mandenmuseum:** J. Overes, Utrechtsestraat 18, 3401 CV IJsselstein, tel. 03408-87450
- **Cursussen:** G. Rijken, Drieboomlaan 77, 1624 BC Hoorn, tel. 02290-18295
- **Opgaaf voor cursussen:** M. Kuipers, Sarinkdijk 1, 7255 MS Hengelo, tel. 05753-7481
- **Materiaalvoorziening:** B. van Halen, Veldijkestraat 9, 6627 KE Maasbommel, tel. 08876-2212

BOEKBESPREKING

Laatst kwam ik op een snuffeltocht in een boekenzaak een boek tegen dat 'Manden' heet. Een prachtige omslagfoto verleidde mij het boek ter hand te nemen. Tijdens het doorbladeren bleken ook de foto's in het boek bijzonder mooi te zijn. Ik kocht het. Nog steeds geniet ik af en toe van de geraffineerde arrangementen die Fernande Hora Siccema en Hans van Ommeren voortoveren. Natuurlijk bestaat bij het maken van arrangementen de kans, dat ze niet praktisch zijn en soms zelfs onwijs, maar dat deze fraai zijn staat buiten kijf. Nou ja, over smaak valt niet te twisten. Trouwens ook de tekst van Pien Lemstra is vlot geschreven en leest gemakkelijk. Helaas is de informatie bij de foto's niet altijd juist en in één geval staat de tekst bij de verkeerde foto.

Het boek opent met een Hoofdstukje over de Nederlandse manden makers en hun produkten. Tevreden constateer ik dat de informatie die daarin staat in ieder geval wel juist is. Evenwel, bij wat nadere bestudering blijkt dat de term 'mand' wel erg ruim genomen is. Houten borden, die beschilderd zijn hebben wat mij betreft wel erg weinig met mandwerk te maken en een vuurkorf maak je toch niet met de hand! Ondanks deze kritische kanttekening vind ik toch dat de samenstellers er in geslaagd zijn een zeer fraai kijk-en leesboek te produceren, dat heel wat mensen zal stimuleren mandwerk eens met andere ogen te bekijken.

MANDEN

Fernande Hora Siccema
Hans van Ommeren
Pien Lemstra
Uitgeverij Terra
ISBN: 90 6255 476 8

Mayan Ryken - Fellich..

Donateur

stolpe, stollape in de bijz. bet. stolp-
vorig mandewerk, ter bescherming over
kloek met kuikens geplaatst